

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars Prima. De Ivrisdictione Et Foro Competenti. Pars Secunda. De Præeinentiis & Præcedentiis

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

Disc. XIII. Romana Protectionum. Sub nomine Cardinalium de familia, parentela, vel sanguine Pontificis Sixti V. Fundatoris, tales Cardinales vocantis ad protectionem, aliasque præeinentias ejus ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74087](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74087)

empæ, & privilegiatæ sub jurisdictione proprii protektoris, quod in aliquorum sententia reputatur ac si essent omnino separatæ ab ipsa Basilica, & tanquam sub diverso, & separato territorio, ex iis quæ occasione controversiæ inter dictâ Basilicæ Cardinalem Archiepiscopum, & Cardinalem Protectorem cappellæ Sixtinæ habentur in *Romana Cappella, seu præeminentiarum, & in Policastro. dicto titul. de jurisdictione dis. 19. & 35.* & tamen Canonici ipsius Basilicæ absque dubio easdem cappellas ingrediuntur cum habitu canonicali, & præeminentialiter; Imò cum tali præeminentia, quod in functionibus privatis, quando collegialiter assistunt, præcedunt Prælatos quamvis in Episcopali dignitate constitutos jure privato, & sine cappis, tanquam personæ de populo ibi assistentes, ubi docet quotidiana praxis in litanis, quæ singulis Sabbatis cantantur in cappella Paulina, præsentibus etiam cappellanis in longè humiliori loco existentibus, quamvis essent plenariè exempti à quacumque jurisdictione Archipresbyteri, & Capituli; Multò igitur magis in hac facti specie, in qua agitur de Capitulo Cathedrali, non in Ecclesia aliena, sed in ipsamet Cathedrali, & propria, & quod magis, neque in cappella exempta, sed subdita, cum in litteris *Urbanæ Octavæ* id expressè cautum esset.

Neque videbatur præmissis ob stare dictam concordiam, Tum quia illa inita cum solo Archiepiscopo præjudicare non potest Capitulo non intervenienti; Tum etiam quia ex actibus affirmativis in dicta concordia contentis, non bene inferitur ad hujusmodi negationem, Atque in iis, quæ juris dispositioni expressè adverfantur, non intrat argumentum à contrario sensu, sive ubi absurdum, vel inconveniens aliàs resultaret ex collectis per *Barbof. loco commun. 27. num. 29. & seq. & num. 34. & seq. inter tract. varios*; Est bene verum, quod magna, fatique urgens est, inspecto more regionis, dicta ratio congruentiæ, ob quam semper, laudabiliter, ac prudenter agerent Archiepiscopus, & Capitulum hanc prærogativam ad eam magnæ benefactoris Civitatis conservare, ut ita ad magis benefaciendum alliciatur, atque damnandum potius, quam laudandum contrarium.

ROMANA PROTECTIONUM
INTER
CARDINALEM SABELLUM
DE PERETTIS,
ET
CARDINALEM PROVINCIALEM
MARCHIÆ.

Discursus arbitræ mentalis in ratione motivandi.

Sub nomine Cardinalium *de familia, parentela, vel sanguine Pontificis Sixti V.* Fundatoris, tales Cardinales vocantis ad protectionem, aliasque præeminentias ejus cappellæ Sixtinæ; An veniant attinentes per cognationem, qui naturaliter sunt de sanguine, & parentela, non autem de familia, & agnatione; Et quid de illis qui sunt de familia ficta, seu artificiali per assumptionem, seu aggregationem, aut

adoptionem; Et quando hæc fieri possit, & operativa sit in tertii præjudicium, ita ut adoptati, vel allecti dicantur *de familia ad omnes effectus.*

S U M M A R I U M.

- 1 *Acti series.*
- 2 *Remotior non remouetur per proximior em supervientem.*
- 3 *Vota, seu difficultates in causa.*
- 4 *Distinguntur inspectiones.*
- 5 *Verbum familiæ non convenit cognati, sed solum agnati in fideicommissis, & num. 8.*
- 6 *Idem in jure patronatus, & num. 11.*
- 7 *Contrarium, quod scilicet regulariter, & indefinitè sub nomine familia veniant tam agnati, quam cognati.*
- 8 *Declaratur conclusio, de qua num. 5. ut procedat de consuetudine Italia.*
- 9 *Consuetudo attenditur in solo casu individuo, & non extenditur.*
- 10 *Habens pro se regulam dicitur habere intentionem fundatam non docto de limitatione probanda.*
- 11 *Declaratur conclusio de qua num. 6. & 18.*
- 12 *In materia juris patronatus, vel alia Ecclesiastica procedendum est cum sensu juris Canonici, non autem civili.*
- 13 *Vocabulum parentela, quid significet.*
- 14 *A quo tempore habeatur notitia, & usus legum civilium.*
- 15 *Quandoque etiam verbum parentela importat restrictionem ad agnatos.*
- 16 *Quid pro se habere pro se regulam, seu vocabuli significationem.*
- 17 *De verbo sanguinis, seu confanguinitatis, quid significet.*
- 18 *De eadem conclusione, de qua num. 11. ut in materia Ecclesiastica attendantur vocabula juris Canonici.*
- 19 *De aliquibus adminiculis voluntatis disponentis.*
- 20 *Vocatis agnatis, & cognatis videtur attendendus ordo prælationis in agnatis.*
- 21 *Argumentum absurdum leve.*
- 22 *Quando una qualitas alteri addita stet qualificative, vel amplificative, ita ut una earum sufficiat.*
- 23 *Exemptus non est iudicandum.*
- 24 *Cooptati in familiam, illamque artificialiter assumptos habentur, ac si de vera familia.*
- 25 *Dicta adoptio, seu allectio in familiam an fieri possit in præjudicium substituti, seu alterius vocati, & quando.*
- 26 *An Civitas possit dare civilitatem forensi in alterius præjudicium, & quando, num. 31.*
- 27 *Adoptiones, seu allectiones tertio præjudiciales non possunt fieri nisi per Principem.*
- 28 *Vocata familia intelligitur de ea, quæ erat testatori cognita, non de postmodum allecta.*
- 29 *Aggregati in familiam an suscedant in jure patronatus familiari.*
- 30 *In actibus tertio præjudicialibus non attenditur fraus consilii, sed fraus præjudicii, & re ipsa.*
- 31 *Declaratur conclusio, de qua num. 26.*
- 32 *Quando dicatur adesse voluntas fundatoris.*
- 33 *Magis diliguntur cognati immediate procreati à femina agnata.*
- 34 *Observantia æquivoca non attendenda.*

DISC. XIII.

Inter opera, quæ Sixtus V. in statu pauperis Cardinalis, animo Regio, quasi majoris fortunæ præficus magnificè initiavit, fuerunt insignis cappella Præfape in Basilica S. Mariæ Majoris, & Collegium Bononiense pro scholaribus Provinciæ Picenæ, quorum utrumque assumptus deinde ad summum Pontificatus apicem, perfecit cum ea majori magnificentia, quam Pontificiam majestatem decebat, Atque inter plura privilegia dictæ Cappellæ concessa, per ejus Constitutionem 58. fuit illud circa ejus, ejusque ministrorum & bonorum amplam & omnimodam exemptionem à jurisdictione, & superioritate Archipresbyteri dictæ Basilicæ, aliorumque judicum & officialium, illam immediatè subjiciendo Cardinali Protectori, juxta ea, quæ habentur in Romana Cappella seu præeminentiarum, ac etiam in Policastren. sub tit. de jurisdictione disc. 19. & 35. deputando in primum Protectorem Alexandrum Cardinalem de Montealto nuncupatum ejus pronepotem ex filia Camillæ sororis, aliàs de familia Damascena, cooptatum in familiam Perettam in ipso Pontifice expirantem, decernendo successivè post dictum Alexandrum hanc protectionem spectare debere (per verba præcisa ad antiquiorem Cardinalem ex nostra familia & parentela, vel in ejus defectum provincia Marchiarum, seu si nullus fuerit, primum Presbyterum Cardinalem pro tempore, subjungendo etiam per verba præcisa, quod licet nullo existente nostri sanguinis Cardinali alius in supra hujusmodi munus exercere inceperit, nihilominus si postmodum contingat aliquem nostra familia & parentela ad Cardinalatus honorem assumi, is in ejusdem muneris assumptione præferri debeat, ac deputatio alterius in ipso cessare censeatur; Concedendo etiam ejusdem cappellæ ac beneficiorum in ea erectorum jus patronatus Principi Michaeli pariter pronepoti & in familiam cooptato præfati Cardinalis Alexandri germano fratri, ejusque descendentes per lineam masculinam, eaque defecta, descendentes per femininam, & in istius quoque defectum, descendentes ex eorundem Alexandri & Michaelis sororibus qui etiam de Perettis nuncupavit.

In dicto verò Collegio Bononiensi per ejus Constitutionem 89. per eadem verba præfecit in Protectorem dictum Alexandrum, & successivè Cardinalem de familia & parentela, & in istius defectum dictum Cardinalem Provinciale, quo etiam deficiente succedit Cardinalem ab ipsis scholaribus eligendum; Erexitque etiam in Conventu SS. Apostolorum Urbis, cujus ipse alumnus fuerat, Collegium S. Bonaventuræ, cui etiam Cardinalem protectorem, eodem adamussim modo, quo in aliis ut supra præfecit, cum hac sola differentia, quod cessantibus Cardinalibus, tam de familia & parentela, quam de provincia, succederet Cardinalis Protector Ordinis.

Præfato Alexandro Cardinali de Montealto morienti in dictis tribus protectoriis successit Andreas Baronus de eodem Oppido Montisalti, Cardinalis Perettus nuncupatus, qui præfati Alexandri conjunctus, atque ab eo in familiam cooptatus, ad ejusdem preces per Clementem VIII. ex motivo gratitudinis ergà Sixtum V. ejus creatorem, ad hanc dignitatem erectus fuit, eoque defuncto, nullo existente Cardinali de familia, parentela, vel san-

guine Pontificis, dictas Protectorias obtinuerunt Cardinales Provinciales, primò scilicet Centinus aliàs de Asculo, & secundò Pallotta.

Eumque de anno 1641. Abbas Franciscus Perettus unicus filius masculus dicti Principi, Michaelis effectus esset Cardinalis, de Montealto, etiam nuncupatus, Hic prætereundè cepit protectorias avocare à Cardinali Pallotta, sed re cognita per quamdam Congregationem particularem ab Urbano VIII. deputatam, obtinuit illam cappellæ S. Mariæ Majoris, in qua solum disponitur, supervenientem Cardinalem de familia & parentela hujusmodi avocationem habere, succubuit verò in aliis, & merito, quia dicta speciali provisione cessante intrat dispositio juris communis, qua attenda, recepta propositio est, de qua sæpè sub tit. de fideicommissis, ut proximior, seu de genere prædilecto superveniens non avocet bona vel jura à remotiori jam admissio.

Obit de anno 1655. dictus Cardinalis de Montealto junior, scripto hærede cum perpetuo fideicommissio, ordine primogenitura deferendo, proximior masculo primogenito sibi in gradu consanguinitatis conjuncto cum onere assumendi ejus cognomen de Perettis, quod verificatum fuit in Paulo Sabello filio primogenito Mariæ Felicis germanæ sororis dicti testatoris, nuptæ Principi Sabello, qui hæreditatem agnovit, & cognomen suscepit, ut habetur actum in Romana, seu Venastren. successione feudorum, & in Romana donationis scriptorum 30. m. sub tit. de feudis disc. 17. & 23. Quare Cardinalis Ursinus nepos Ursinæ germanæ sororis dicti Principi Michaelis, tanquam de parentela & sanguine Pontificis prætensionem excitavit, quod dicta protectio cappellæ à Cardinali Pallotta jam reassumpta sibi debita esset, Verùm deputata per Alexandrum VII. particulari congregatione, contra actorem, me pro eo scribente, non absque discrepantia de anno 1661. prodiit resolutio, cujus vigore Pallotta continuavit usque ad obitum; Quamvis enim dictus Paulus Sabellus de anno 1664. ad Cardinalatum promotus esset, atque à me, ac aliis consilium etiam pro veritate habuisset super ejus prælatione in dicta protectione cappellæ, ex prudentialibus tamen motivis expectare determinavit præfati Pallotta jam decrepiti ferè imminentem mortem, qua sequuta initio anni 1668. orta est controversia inter eundem Cardinalem Sabellum ut supra effectum de Perettis, & Cardinalem Azolinum Provinciale, quam concorditer decidendam remiserunt in duos Advocatos, me scilicet electum ex parte Sabelli, & alterum, electum ex parte Azolini, ac unum Prælatum concorditer deputatum tanquam tertium.

Habito igitur congressu, auditisque utriusque partis Advocatis & procuratoribus, tam ortenus, quam in scriptis, non levis habita fuit disputatio, cum doctus quidem ac elaboratus Advocatus electus ex parte Provincialis, pro isto in omnibus sentiret, Ego verò electus ex parte Cardinalis de sanguine ac doctus & ingeniosus Prælatus electus tanquam tertius ab utroque quamvis de stricta juris censura dubitarem quod omnes protectiones debite essent Cardinali Sabello, cui mens, & verba fundatoris assisterent, Nihilominus cum non ageremus partes judicum, sed arbitratorum, ex quadam epicheia, Ego mediam viam eligendo, eram in sensu, cui Prælatus adharebat, adjudicandi duas protectorias, cappellæ scilicet, & Collegii Bononiensis, Cardinali Sabello, tertiam verò Collegii S. Bonaventuræ

venturæ Cardinali Provinciali, omnibus tamen remanentibus in terminis simplicis discursus, & rationis dubitandi absque formali resolutione, ad quam ordinandam ac veritatem indagandam, per utrumque ex nobis Advocatis edita fuerunt motiva seu discursus pro substinendo & comprobando proprio sensu, adhuc tamen indeterminato atque ad effectum ut maturius veritas ita dignosci valeat.

In motivis igitur per me editis, duas efformabam inspectiones, unam considerandam dictum 4 Cardinalem Sabellum ex ejus sola persona simpliciter, tanquam filium dictæ Mariæ Felicis, & sic conjunctum per solam cognationem, an scilicet ei conveniret dictarum Constitutionum verba superius registrata, & alteram, quatenus non, quid operaretur eum esse hujus domus Peretæ, ut supra, universalem hæredem, & successorem cum assumptione cognominis, dictæque cappellæ patronum.

Quoad primum, dicebam Pontificem fundatorem in omnibus tribus Constitutionibus super hujusmodi protectoris editis, duos adhibuisse terminos, familia scilicet & parentele, in illa verò cappellæ, in parte conditionali, explicando dictos terminos in dispositiva adhibitos, terminum sanguinis quoque adhibuisse juxta superius registrata verba, ibi, licet nullo existente nostri sanguinis Cardinali &c.

Quare singulos dictos terminos expendendo ad effectum inspiciendi, an præfato Sabello convenirent, necne.

Quatenus pertinet ad primum terminum seu vocabulum familia, tam scribentes pro Cardinali Provinciali, quam dictus doctor Advocatus conjudex, principaliter insistebant in dispositione textus in l. familia appellatione 196. ff. de verbor. signif. ubi clarè disponitur hoc vocabulum non convenire, nisi illis de agnatione, quibus tantum receptum habentis convenire fideicommissa, quæ ad favorem familiæ ordinata sint, non autè cognatis, remanente solùm quæstione, an veniant solùm illi de familia effectiva, vel etiam illi de contentiva, sive an solùm de familia vera, vel etiam de familia allecæ, seu aggregata, ac etiam an veniant femina juxta celebre consil. Soccini apud Cur. conf. 40. Peregr. de fideicom. art. 22. num. 26. Molina de primogenitura lib. 3. cap. 4. num. 10. Fusar. de substit. quest. 351. & conf. 169. & 170. Altograd. conf. 47. 66. 79. & 95. lib. 2. Rovu. conf. 27. & sequen. lib. 1. Monac. decis. Florent. 71. & 72. ac habetur in sua materia frequenter sub tit. de fideicommissis.

Et in terminis etiam juris patronatus ordinati pro illis de familia, quod procedatur cum eadem regula fideicommissorum, ac non veniant, nisi agnati eandem nuncupationem habentes, cum dicta sola quæstione inter effectivam & contentivam, sive inter naturalem, & artificialem habetur in Mediolanen. juris patronatus decis. 71. cum pluribus sequen. post Virvianum, in Cremonen. Præpositura decis. 39. post eundem, in Ilcinen. juris patronatus apud Monac. post distam decisionem Florentin. 72. aliàs decis. 697. par. 1. rec. & 314. part. 4. & in sua materia sub tit. de Iure patronatus.

His tamen non obstantibus, contrarium dicebam in subjecta materia probabilis videri, quoniam quidquid sit de hujus vocabuli significatione ex jure digestorum, quo etiam attentato, adhuc dubium est, an alios comprehendere possit ratione subjectæ materiæ, seu verisimilis voluntatis, ad text.

in l. pronuntiatio 195. §. familia ff. eod. tit. de verb. signif. ubi plures casus distinguuntur, Attamen hæc difficultas hodie cessat per jus novissimum Justinianum in finali Cod. de verb. signif. ubi literaliter habetur, sub nomine familia venire omnes quomodocumque, etiam per cognationem attinentes, ex ea differentia ratione bene expensa per Alciat. in dict. l. pronuntiatio verbo agnatorum num. 50. quod scilicet per idem jus novissimum, cum quo in materia successoria vivimus, sublata est differentia agnationis, & cognationis.

Ideoque regula est, istud familia vocabulum, etiam de jure civili novissimo latius patere, quam illud agnationis, atque tam agnatis, quam cognatis convenire, ut post Bald. Castrensis. & alios in ead. l. finali Cod. de verb. signif. firmant & Alciat. ubi supra, Dec. in l. familia num. 63 de regul. jur. Mantice de tacit. lib. 3. tit. 12. num. 6. in princ. Tiraquell. de retr. cit. lign. §. 1. glof. 9. num. 237 & sequen. Molin. de promog. lib. 3. cap. 4. num. 9. cum sequen. Cephal. conf. 510. n. 6. Ciriac. controu. 365 num. 39. Tondac. quest. civ. l. 138. num. 21. tom. 2. Carlin. controu. 222. nu. 35. & sequen. Altograd. jun. controu. 38. num. 11. Rota apud Seraph. dec. 1438. num. 5. §. 6. & dec. 101. num. 13. par. 6. recent.

Et quamvis in fideicommissis, vera & recepta sit dicta propositio, quod scilicet, ubi ad favorem illorum de familia ordinata sunt, censeantur agnaticæ, & non veniant, nisi agnati ejusdem cognominis, cum dicta sola quæstione inter familiam effectivam & contentivam, sive inter naturalem & artificialem, Attamen id non provenit ex dispositione juris, ut non bene credebatur, sed ex particulari consuetudine & usu loquendi Italia, uti explicitè advertunt Molina, Peregr. Fusar. & ceteri allegatis; 8 Consuetudinis autem natura seu qualitas est, ut attendatur in casu præciso, & individuo, non extendatur autem de casu ad casum, de loco ad locum, & de persona ad personam, Oldrad. conf. 237. Seraph. deo. 1159. num. 4. Greg. decis. 162. num. 4. Buratt. decis. 129 num. 6. & 895. num. 4. plenè in casu fortiori decis. 34. num. 3. cum sequen. post Zuffum de legitimat. process. Et ideo cum non agatur de materia fideicommissaria, non intrat consuetudinaria limitatio, dum in contrarium est regula, quam sufficit allegare, ut fundata dicatur intentio ejus, qui illam habet pro se, donec probetur per allegantem limitatio in dubio non præsumenda Mantice decis. 251. num. 4. Barbof. axiom. 198 Franc. decis. 97. numer. 9. decis. 357. num. 25 par. 10. rec.

Nil obstantè, quod idem in jure patronatus procedere videatur; Tum quia revera non versatur in jure patronatus, sed in terminis diversis, ut infra, Tum etiam quia in supra allegatis Mediolanen. & Cremonen. decis. 71. & sequen. & 139. post Virvian. & similibus, non deciditur ista quæstio, sed altera, quæ haberi solet inter illos de familia, seu sanguine, ac hæredes rei familiaris super qualitate juris patronatus, an scilicet effectus hæreditarium, vel gentilitium, Vel posito quòd sit gentilitium, seu familiaris, an veniant solùm descendentes, vel etiam transversales, seu an sufficiat probare identitatem cognominis & insignium, vel an probanda sit descendentiæ à communi stipite &c.

Non descenditur autem ad hos terminos, an scilicet veniant cognati, & descendentes per feminas, quo casu, cum agatur de materia Ecclesiastica, regala potius est, (non confitit de contraria voluntate fundatoris) venire omnes conjunctos, & de sanguine juxta sensum juris Canonici magis, quam

12 quàm juris civilis, ut apud Duran. decis. 115. num. 2. Burati. & Adden. decis. 755. num. 11. & 18. decis. 571. num. 3. par. 4. rec. Lotter. de Benef. lib. 2. quest. 11. num. 71. cum sequen. Et sic quoad vocabulum familia, etiam si solum esset, & de per se consideratum, non bene ex eo inferri videretur ad restrictionem ad solos agnatos.

Quo verò ad alterum vocabulum parentela, neque jure civili, neque apud linguæ Latinæ antiquos 13 professores illud cognitum habemus, in ea significatione, cum qua hodie vulgò usurpatur, cum solum parentum nomen conveniat ascendentibus; Originariè verò legitur in Canone parentela 35. quest. 5. qui est Zachariæ Pontificis de anno 749. quando in Italia, aliisque partibus Occidentalibus certum est, quod nulla juris civilis noticia habebatur, cum illam solum habeamus ab annis 500. circiter juxta 14 legalem historiam, de qua incidenter in Montu pelusi prolationis, & in Comaclen. seu Clomacen. Vallium sub tit. de feudis disc. 2. & 36. formiter verò, ac latius in Neapolitana sub tit. de servitutibus disc. 1.

Juxta verò sensum, cum quo hodie istud verbum usurpatur, absque dubio latius patet, quàm verbum seu vocabulum familia, nam complexivum est omnium quomodocumque conjunctorum tam per agnationem, quàm per cognationem Socin. conf. 37. num. 8. & 9. lib. 3. Tiraquell. de retr. lign. §. 1. glos. §. n. 1. & 2. Peregr. de fideicom. art. 22. n. 31. Fusar. quest. 365. num. 3. Barbosa. de appellat. verborum cap. 184. num. 2. Rota coram Burati. dec. 755. num. 10. & 11. ubi Adden. num. 19. coram Durano decis. 115. num. 3. dec. 513. par. 4. divers. 255. num. 6. par. 8. rec. Civitatis plebis Cappellania 23. Januarii 1660. Verospio 15. Junii & 5. Decembris 1661. Cerro, & admittitur in eadem 4. Decembris 1662. & 23. Februarii 1663. Ninot, & 4. Julii 1668. Carpinea, & patet ex Constitutione Sancimus de jure prothomis.

Est bene verum, quod neque dici potest verbum omninò univocum, & per se significans omnes conjunctos, quoniam ex conjecturata, seu aliàs probata disponentis voluntate, cui omnia verba semper cedunt, restringi potest ad solos agnatos ex deductis per Tiraquell. dicto §. 1. glos. §. num. 2. Fusar. dicta quest. 365. num. 4. & in proximis terminis juris patronatus passivi Rota in proximè allegatis decisionibus Civitatis plebis coram Verospio, Ninot, & Carpinea, de qua causa Civitatis plebis habetur actum in dicta sua materia sub tit. de jure patronatus.

Satis autem refert regularem significationem vocabuli clarius seu minus dubiè assistere quomodocumque conjunctis eorum comprehensionem 16 allegantibus, ut ita magis tutè eorum intentionem fundata sit, atque major probatio, seu urgentiora adminicula & conjecturæ contrariæ voluntatis desiderantur, cum omnimoda seu magna præponderantia, juxta regulam, de qua in proposito conjecturalium frequentet in materia fideicommissaria, ut scilicet ubi conjecturæ deducuntur contra regulam, & ad effectum limitationis, longè majores, ac urgentiores desiderantur.

Demum quoad aliud verbum seu vocabulum Sanguinis seu de sanguine, illud pariter non de facili reperitur ita explicatum in corpore juris civilis, 17 ubi solum reperitur vocabulum æquipollens consanguinei; Hinc propterea observabam tres elocutiones spectandas esse; Una siquidem est illa juris civilis, antiqui, medii, & novi, juxta quam dictum Consanguinei, seu Consanguinitatis vocabulum so-

lis agnatis convenit ex juribus collectis per Fusar. quest. 364. num. 1.

Altera est juris civilis novissimi Justiniani, per quod sublata fuit differentia agnationis, & cognationis, atque solam sanguinis, seu gradus proximitatem attendi disponitur, non curato latere, seu medio, & tunc videtur, quod sit vocabulum generale omnibus conjunctis conveniens, ut plenè firmatur in Forolivien. emphyteusis 30. Januarii 1665. & 23. Martii 1667. coram Bourlemont, de qua causa in sua materia sub tit. de emphyteusis disc. 3. ubi constituta regula juxta opinionem, quam sequitur Rota, in puncto juris pro meo judicio etiam veriorum, ut in feudo vel emphyteusi ex pacto & providentia, jus petendi renovationem dicitur sanguinis, ac proximioribus de sanguine tantum conveniens, dicitur, quod ob sublata differentiam agnationis, & cognationis, non curatur medium.

Tertia verò elocutio est illa Sacrorum Canonum, ac Apostolicarum Constitutionum, necnon Sacræ Scripturæ utriusque testamenti, & hac attenda, indubitatum est sub nomine consanguineorum omnes venire, quomodocumque per sanguinem conjunctos, sub hoc vocabulo solum contractos à conjunctis per affinitatem; Ac habemus de Christo domino, qui dicitur de sanguine Abrahamæ, & David, aliorumque antiquorum Patriarcharum, & tamen verificabile non est, nisi per cognationem, & ex latere materno, minuscule in Sacra Scriptura istæ distinctiones ex jure civili manantes agnationis & cognationis habentur, quoniam unum vocabulum pro alio usurpari solet, ut advertunt Tiraquell. ubi supra & omnes.

Licet verò in fideicommissis, magis communiter vocabulum consanguineorum pro agnatis usurpari soleat ex cumulatis per Fusar. quest. 331. & 364. Attamen id pariter provenire videtur ex eodem usu Italia in ea subjecta materia, juxta id, quod supra habetur de vocabulo familia, ita ut totum provenire dicatur, vel ex moribus & usu loquendi regionis, vel ex subjecta materia, ut apud eundem Fusar. ubi supra, Ideoque in materia juris patronatus, vel alia Ecclesiastica, attendendam esse dictam tertiam elocutionem Ecclesiasticam, in specie hujus vocabuli sanguinis vel consanguinei advertitur per Lotter. lib. 2. quest. 11. num. 2. Burati. & adden. dec. 755. num. 11. & 18. decis. 571. par. 4. rec. num. 3. & apud Duran. in alleg. decis. 115. in quibus etiam de vocabulis cippo sen tronco, quæ apud nos Italos in materia fideicommissaria diversam significationem habent, ac agnationi solè conveniunt, ex usu tamen, non ex vocabuli proprietate, ut frequenter in dicta materia fideicommissaria habetur actum.

Igitur persistendo in solo cortice seu sonitu verborum, etiam juxta significativum juris civilis, generaliter & indefinite dicta vocabula familia, parentela, & sanguinis conveniant, tam agnatis, quàm cognatis, Multo magis ac indubitanter attempto jure Canonico seu elocutione Ecclesiastica, quam omninò attendere debemus, Tum ratione subjectæ materiæ, cum agatur de concessione jurisdictionis spiritualis, & quasi Episcopalis ac præminentiarum Ecclesiasticarum, ita ut sit materia magis sapiens de spiritualitate, quàm sit juris patronatus laicalis, Tum etiam attenda persona disponentis, ac modo disponendi, cum non agatur de viro privato disponente per privatam dispositionem de bonis laicalibus indifferentibus, sed de summo Pontifice disponente per viam Apostolicæ Constitutionis

tionis de materia Ecclesiastica & Spirituali, spectata etiam ejusdem Pontificis personali qualitate, quoniam in minoribus fuerat religiosus Ordinis Minorum Conventualium, atque non erat legitima calens hos terminos juris civilis, seu legistarum phrasas & elocutiones in foro, sed erat magnus Theologus, optimè callens elocutionem S. Scripturæ utriusque testamenti, ac Sanctorum Patrum, siue loquens juxta phrasim consuetam summorum Pontificum in Sacris Canonibus, ac Apostolicis Decretis & Constitutionibus, quæ phrasim seu loquendi formula, sine dubio introduci cœpit, priusquam sequeretur inventio legum civilium, earumque usus & explicatio, Unde propterea legaleicam simplicitatem dicebam istam, regulandi hujusmodi Pontificiam dispositionem editam per viam Constitutionis Apostolicæ in materia spirituali & Ecclesiastica, cum illis regulis, quas habemus apud puros legistas de omnino prophana materia fideicommissariæ vel statutariæ intestatæ successione loquentes cum similibus.

Et fortius quia ultra hæc generalia, non desunt specialia eandem voluntatem Pontificis comprobantia, Tum ex eo quod non contentus verbo seu vocabulo *familia*, de quo dubitari potest, an importer restrictionem ad solos agnatos, ampliatiuè adjicere voluit aliud vocabulum *parentela*, quod absque dubio latius patet, Tum etiam quia adjecit aliud vocabulum *sanguinis*, non dispositiue, & in eadem parte, sed conditionaliter & in alia parte separata, ita explicando, quid sub dictis vocabulis *familia* & *parentela* significare voluerit, omnes scilicet de ejus sanguine.

Ac etiam quia in altera dispositione super jurepatronatus activo, expressè declaravit non abhorere cognatos, ac descendentes per fœminas, dum istos quoque post defectam lineam masculinam vocavit; Idem quoque suadente subsidiaria vocatione compatriotæ ex patria remota Provincia, cum notorius videatur communis usus, ac naturalis impulsus, quod prius diligimus & vocamus nostrum sanguinem, nostrosque conjunctos, deinde verò concives seu patriotas.

Dicebatur in contrarium, quod aliis ita resuleret absurdum, ut proximiores cognati, & de alienis familiis vincerent remotiores agnatos & de familia; Sed non videbatur motivum considerabile, quoniam defumendo voluntatem disponentis, tam à præfato ordine tento in jurepatronatus cappellæ, quam à moribus regionis, rectè intrare videtur ordo prelationis consideratus apud *Fusar. dicta 9. 331. num. 3. & 364. num. 4.* eo modo quo habemus in fœminis, quæ juxta magis communem, & receptam opinionem veniunt etiam in fideicommissis agnatiis, sed ordine præpostero & subsidiariè post mascululos, ut *dec. 133. par. 9. rec. & sæpius*, unde ita cessat absurdum, cujus argumentum leve reputatur ex deductis *dec. 52. & 66. post Bonden.* & in aliis, ac frequenter in dicta materia fideicommissaria, & sic quod cognati venirent quidem subsidiariè & ordine præpostero in concursu agnatorum, non autem quod essent omnino exclusi.

Supponebatur etiam per motivantem in contrarium, quod verbum *parentela* positum esset qualificatiuè, ac respectiue magis, quam ampliatiuè ad verbum *familia*, quasi quod non omnes de illa admittendi essent, sed solum qui parentelæ quoque & 2. qualitatem haberent, Sed revera istud videbatur omnino leve fundamentum, Tum quia ipsi Papæ

notissimum erat familiam naturalem de Peretis in eo finem accipere, aliumque non superesse, nisi eam artificialem, quam ipsemet in dictis preceptibus ex sorore revocaverat, Tum etiam quia parentela inspecto jure Canonico, in materia matrimoniali non egreditur quartum gradum Canonicum; siue octavum civilem, & inspecto jure civili in materia successoria non egreditur quintum Canonicum, seu decimum civilem, quæ restrictio ad evidentiam adversatur veritumili voluntati fundatoris, qui inspecta qualitate operis, ac ordine tento in jurepatronatus activo, absque dubio respexit ad perpetuitatem, vel saltem longissimam durationem plarium seculorum, cum tamen ita res ad breve tempus finem haberet, dum ipse Alexander primus Protector jam ab ipso Pontifice quarto gradu civili distabat.

Refragantibus etiam juris regulis, quoniam questio, an alia superaddita qualitas sit ampliatiuè vel qualificatiuè, procedit in materia differenti de sui regulari natura non convenienti nisi habentibus certam qualitatem puta in feudis & similibus, juxta questionem disputatam in *Sarjaten. feudi coram Cocc. apud Capic. Latr. consult. 75. & coram Duno. post Contris dec. 18. & 19. & inter suas decif. 784. & 760. & coram Ottobono inter suas decif. 265.* in quibus posterioribus coram *Duno. & Ottobon.* recedendo à præcedenter firmatis coram *Coc. in latè* firmatur etiam in hac materia, ubi inter unum & alterum vocabulum accedit copula, stare potius ampliatiuè, quam qualificatiuè, Indubitanter verò ubi eadem copula accedit, id stat ampliatiuè in materia indifferenti exemplificando in legato factio militibus & Doctoribus quod debeatur unam tantum qualitatem habentibus juxta *theoricam Bartolin. l. questum §. si quis fundum ff. de fundo instructo numer. 6. concordantibus apud Merlin. dec. 685. num. 4. alia dec. 59. par. 7. rec.*

Magnum demùm fundamentum per eundem motivantem aliosque scribentes pro Provinciali constituebatur in dicta resolutione Congregationis deputatæ per *Alexandrum VII.* contra Cardinalem Ursinum, potissimè quia post dictum congressum, sub nomine Provinciae obtentum fuerat cum Apostolica confirmatione eam roborari, sed pariter non videbatur motivum considerabile, quia exemplis non est judicandum, potissime quia ex præmissis probari videtur de dicta resolutione posse satis dubitari.

Confirmatio verò Apostolica, juxta regularem confirmationis naturam, nihil tribuit de novo, sed tantum aliquod majus robur tribuit ipsi actui confirmato, quem non egreditur, maxime quia in eadem confirmatione dicitur, eam solum concedi, nè tractu temporis utpotè absque processu & in forma extrajudiciali oblitescat, seu pereat; Et sic persistendo etiam in solis terminis primæ inspectionis, atque considerando dictum Cardinalem Sabellum tanquam simplicem cognatum, & de aliena familia, mihi pro proprio judicio videbatur justitiam illi omnino assistere.

Difficultatem solum inferre videbatur ea consideratio, quod in Constitutionibus vivente eodem Pontifice editis pro dicto Collegio S. Bonaventuræ per dictum Cardinalem Alexandrum, & ab eodem Pontifice in forma specifica confirmatis, agendo de protectore, dicitur eum esse debere Cardinalem de nostra familia de Peretis, & sic adest illud

ad.

adjectum, per quod dictum familiae vocabulum restringi videtur ad agnationem, ac eos qui eandem nuncupationem haberent, ut ita disposuisse *Pium V.* in erectione Collegii Papiensis pro illis de ejus familia de Ghisleriis habetur in *Papien. Jurispatronatus coram Lancelotto impress. apud vivianum lib. 4. c. 9. num. 35. & Antonin. resol. 228. & advertitur in Fanen. Cappellania sub vii. de Jurepatronatus*, Atque ex ista consideratione potissimum movebar ad decernendam hanc Protectoriam Cardinali Provinciali, non tamen exinde videbatur inferendum ad alias, in quibus dicta declaratio non adest, potissimè quia ea non est ipsius Pontificis, cujus voluntas spectanda est, Quinimò cum esset Pii V. creatura ac intimus, verimiliter informatus de forma erectionis dicti Collegii Papien. argumentum potius resultare videbatur diversæ voluntatis, dum neglexit illud adjectum, quod dictus alter Pontifex dicto verbo *familia* adhibuit, quinimò adjecit per copulam & ampliativè alia magis ampla *parentela & sanguinis*, ut supra, ideoque intrabat potius argumentum discretivæ &c.

Verùm ubi retentis terminis hujus primæ inspectionis, aliqua superesse posset difficultas, illam omninò cessare dicebam (aggrediendo secundam inspectionem) ex peculiari qualitate concurrente in isto Cardinali, quæ deficiebat dicto Cardinali Ursino, nedum quia erat de linea directa, & descendiva dicti Principis Michaelis, qui per Pontificem, hujus domus, & familiae stipes constitutus fuerat, cum Ursinus esset de transversali, sed etiam quia expirante in dicto ultimo Cardinali de Montealto familia Peretta per Pontificem innovata, iste illam assumpsit, unde propterea rectè dicebatur etiam de familia. quoniam de jure, artificialiter de aliqua familia effecti, & in eam cooptati, habentur ac si de illa essent per naturam, & veritatem, ex collectis per *Gratian. discept. 930. num. 4. & 14.* & tanquam absolutum supponitur apud *Rot. d. conf. 27. & sequen. lib. 1. Buccaferr. conf. 49. Monac. decis. Florent. 71. & 72. Rotam Pienina juris patronatus post eundem Monac. ubi supra repetit. dec. 697 par. 1. & 314. par. 4. recen.* in quibus omnibus agitur de concursu familiae Piccolomineæ artificialis cum familia vera, & naturali; Et habemus frequentissimum in materia fideicommissaria, super hujusmodi ficta, seu artificiali assumptione, seu renovatione familiae, præsertim in *Neapolitana fideicommissi de Lanteris, in Bonon. fideicommissi de Barbervis & in aliis, cum fictio, seu ars consiliteri videatur in illo primo momento ingressus, seu assumptionis, qua sequuta, idealis potius videtur differentia.*

Super hoc motivo, tam collegia, quàm scribentes pro Cardinali Provinciali satis acriter insistebant in distinctione, *Bart. in l. si cognatis num. 1. circa finem ff. de reb. dub. quàm magis communi DD. calculo receptam, ac veram esse, cæteris collectis, tam occasione successionis in fideicommissis, quàm in feudis, & similibus juribus probat Tirag. in l. si unquam verbo suscepit liberos num. 23. Mant. de conjectur. lib. 11. tit. 8. num. 3. cum sequen. Pereg. de fideicom. art. 22. num. 91. cum sequen. Fusar. quest. 316 per tot. Salern. conf. 2. num. 10. Gratian. dicta discept. 930. num. 423. & 34. omnium latius, & accuratius Thes. jun. lib. 1. quest. 100. num. 9. & per tot. Rosenthal. de feud. cap. 7. conclus. 30. num. 33. & sequen. Ursin. de success. feud. par. 1. quest. 1. art. 2.*

Quod scilicet aut agitur de bonis, & juribus ipsius allicientis, seu cooptantis, ac in præjudicium habentium causam ab eo, & rectè id procedat, aut in præjudicium substitutorum, seu aliorum venientium independenter ab ipso cooptante, ex vocatione, vel dispositione testatoris, seu fundatoris, & tunc secus, nisi cooptatio de ejusdem testatoris seu fundatoris voluntate fiat, quia in potestate gravari positum esse non debet sub hoc prætextu excludere substitutos ad text. clarum in *l. in fideicommissum 75 ff. de condit. & demonstr.*

Ad quod conferunt quæ habentur de civilitate alicui forensi data per Civitatem subditam, quod ea quidem suffragari potest quoad dependentia ab ipsa Civitate, & in eis, in quibus ipsa dīponere potest, secus autem in præjudicium tertii sui jus ab ea independenter merentis juxta distinctionem *Bart. in l. si maritus 15. §. legis Julia in fin. ff. ad leg. Jul. de adulter. Salscet. in l. Cives numer. 4. Cod. de appell. Roman. conf. 62 num. 9 Roland. conf. 79. num. 16. lib. 2. Berous. confil. 104. num. 6. & 8. lib. 1. Menoch. lib. 1. præsumpt. 30. num. 22. & conf. 1060. num. 11. latè Salernus conf. 2. per tot. bene Sessa decis. 90. num. 3. & 4.*

Ex ea ratione, quod formalis adoptio tertio præjudicialis fieri non potest nisi cum auctoritate Principis, qui solus tollere potest jus tertii, ac facere verum id, quod est fictum, ut ultra allegatos, in his terminis aggregationis ad familiam adducebantur *Hopin. de jure in signum cap. 13. num. 70. & 71. Knipsch. de fideicom. familiar. nobilium cap. 14. num. 29. & 30. & cap. 8. numer. 410. & sequen.*

Et proximè ad *rem Burat. dec. 737. num. 2.* ubi quod vocata familia, intelligitur de ea, quæ testatori cognita erat, non quæ postmodum allecta est, & quæ generaliter habentur, *decis. 166. nu. 19. 28 par. 6. rec. ac magis proximè conferunt quæ habentur post Roeb. apud Lambertin. de jure patronat. lib. 1. par. 2. quest. 1. art. 9. fol. 312. in meo, ubi tractando in specie de quaestione, an aggregati ad familiam participant de jure patronatus familiari, distinguuntur, an aditæ tertii dissentientis præjudicium necenè, unde propterea inferebatur, quod cum Cardinalis Provincialis per Pontificem fundatorem sit substitutus illis de familia, non potuit dictus ultimus Cardinalis de familia hujusmodi allectionem facere.*

Plures in hoc ponderabam responsiones, Primam, quod textus in *d. fidei commissum ff. de condit. & demonstrat.* considerare videtur in faciente hujusmodi electionem quamdam fraudem, & præordinationem in substituti præjudicium, ut probare videntur illa verba, *quod vocatus non debet adoptionis, commento excludi*, ponderando illud verbum, *commento*, quod in præsentibus dici non poterat, dum hujusmodi allectio absque dubio sincerissimè, & absque aliqua fraude facta erat, ex solo rationabili motivo renovandi pereuntem familiam, & ut in ea conservarentur alia qualificata bona tam jurisdictionalia, quàm non jurisdictionalia, quæ titulo universalis substitutionis huic cognato relicta fuerunt, potissimè quia hæres non erat Cardinalis, quinimò nec certitudinaliter testatori cognitus, dum instituit in genere proximiorum conjunctum natu majorem, unde incertum erat, quisnam de tempore mortis ipsius testatoris exiturus esset.

Ista responsio, reflectendo ad veritatem, quantum ageretur de formali substitutione, videbatur in subsistens, quoniam in proposito præferendi

vandi tertii præjudicium ab actibus, qui per legem fraudulenti reputantur; non desideratur fraus consilii, sed attenditur fraus præjudicii, & re ipsa, spectato solum effectu exinde resultante, ex iis, quæ hæc habentur in proposito sub infeudationis factæ per feudatarium successore carentem in *Senogallien. Castro-rum sub tit. de feudis disc. 1.*

Altera tamen videbatur solida, & melior responsio, quod scilicet non ageretur de formali substitutione in successione fideicommissi, maioratus, feudi, ac etiam juris patronatus, & similia, quæ de uno personarum genere in alterum jure successorio transmitti faciunt, in quibus terminis omnia præmissa procedunt, sed agitur de jurisdictione, & præeminentiis concessis Cardinalibus pro tempore certam qualitatem habentibus, cum sola prælatione inter eos, ob unam, vel alteram qualitatem, absque perpetuo præjudicio, cum stent simul, hodie admitti Cardinalem provinciale ob non existentiam Cardinalis de sanguine, & cras istum, & sic successivè, unde spectatur sola qualitas, quam sufficit esse legitimè, ac tempore non suspecto impressam.

Undè cum iste Cardinalis cognatus, antequam ad Cardinalitiam dignitatem promoveretur, occasione universalis successione effectus esset de familia, per ejus artificialem assumptionem à testatorum optima sinceraque fide, ac juxta communem & receptam usum demandatam, ita constitutus erat in ea qualitate jam impressa de tempore superventæ dignitatis, quæ causa est jurisdictionis & præeminentiæ. Adhibendo eisdem terminos ut supra in oppositum deductos de Civitate aliquem forensè alliciente in civem, quoniam si id principaliter agat officii vacatione sequuta, seu imminente, aut aliâ merè voluntariè, & abique justa causa, ut forenses ita admittantur ad officia solis civibus ejusdem vel contingat Civitatis debita, tunc rectè dicendum est id fieri non posse; Sed si videns se habitatoribus destitutam, ne omnimodam desertionem patiat, rationabiliter & sineerè, & quasi ex necessitate, forenses alliciat ad inibi habitandum, eos in tempore non suspecto, generaliter & indefinite civitate decorando, tunc si post hujusmodi civitatem jam contractam contingat agi de officiis & prærogativis debitis potius civibus illius Civitatis, quam alius Civitatis adjacentis subsidiariè solum vocatis, non videtur dubitandum, hujusmodi qualitatem sufficere, & hic videbatur casus.

Item dicta conclusio de non adoptando seu alliciendo aliquem in familiam in præjudicium substituti procedit, quatenus non accedat ipsius testatoris seu fundatoris voluntas, quam juxta generalem regulam omnium voluntatum tam defunctorum quam viventium sufficit etiam conjuncturaliter & adminiculativè probari, Quæ verisimilis voluntas Pontificis fundatoris mihi videbatur incontrovertibilis; quoniam constat de voluntate & consuetudine ejusdem renovandi & conservandi propriam familiam etiam artificialiter, dum id egit cum cognatis per duplex medium scilicet ab ejus agnatione omninò extraneis & remotis, unde multò magis cum cognato immediate procreato ex femina agnata verisimiliter magis dilecto juxta decisiones 95 & 218. par. 11. rec. 52. 57. & 66. post Borden. & frequenter habetur in sua materia sub tit. de fideicommissis; Et quod magis, si Pontifex id egit initio Pontificatus, quando ob ejus celere mortem, quæ contingere potuisset, ratione paupertatis, magis expediens ac decorum esset talem in mundi vana opinione Pontificiam familiam extinguere, quam renovari, fortius omninò dicendum est id verisimiliter ac enixè desiderasse, post quam adeo conspicua

Card. de Luca de jurisdic. & c. præeminent.

domus constituta erat, ideoque prorsus adversum voluntati Pontificis videtur, ut postquam ita denuò renovata est ejus familia, quæ plurimum Cardinalium fecunda mater esse posset, istis perpetuè exclusis, ad hujusmodi præeminentiam admitti debeant Provinciales, vel primi Presbyteri prius extranei, potissimè ubi Cardinalis de sanguine est etiam cappellæ patronus, ut in præsentibus.

Considerabam etiam pro observantia dictum casum Cardinalis Baroni artificialiter effecti de *Perottis*, qui fuit in hujusmodi protectoris successor immediatus dicti primi Protectoris, Verum hic est actus æquivoocus, ideoque nullius momenti, cum idem esset quoque antiquior Provincialis; Hæc autem omnia discurrebam in simplici forma discussiva, & meditando ad eruendam veritatem, super qua tamen maturum ac certum judicium efformari non potuit, dum causa ulteriorem progressum non habuit coram nobis, sed de communi consensu commissa fuit in Rota ubi pendet, & melius examinabitur veritas, pro cujus tantum studio ac desiderio, & pro sola doctrina, ad propriam instructionem & memoriam omnes hujusmodi discursus seu adnotationes editæ sunt, absque eo quod juri alterius in minimo minuatur vel augetur, ideoque nec amorem nec odium privatum merentur.

TIRASONE N.
PONTIFICALIUM.
PRO
DECANO ECCLESIAE COLLEGIATÆ
CALATAIUBII.
CUM
EPISCOPO.

Casus variè decisis per Rotam.

De Indulto Apostolico concesso inferiori Prælato super usu Pontificalium, An & quando amittatur per non usum, & cui incumbat onus probandi usum affirmativum vel respectivè negativum; Et quomodo hujusmodi Indulta intelligenda & practicanda sint.

SUMMARIUM

- 1 **F**acti series.
- 2 **D**istinguuntur puncti controversæ.
- 3 **Concil. Trid. prohibens usum Pontificalium in aliena diœcesi de quo usu loquatur.**
- 4 **Indulta super honorifico usu Pontificalium adhuc vigent.**
- 5 **De justificatione narratorum in litteris & privilegii Apostolici, ut executioni demandentur.**
- 6 **Observantia longissimi temporis sufficit pro justificatione.**
- 7 **Districtus quid significet, & dignitari loci dominantis congrua sunt præeminentia in locis subordinatis.**
- 8 **An & quando non usus obstat.**

ff

9 Quo-